

Т.1.2. Поняття та особливості валютних правовідносин

- **1. Поняття та елементи валютних правовідносин.**
- **2. Класифікація валютних правовідносин.**
- **3. Підстави виникнення валютних правовідносин.**
- **4. Валюта як об'єкт валютних правовідносин. Класифікація валюти.**

1. Поняття та елементи валютних правовідносин.

- **Валютні правовідносини** – відносини у сфері обігу валюти і валютних цінностей та процесу функціонування уповноважених державою органів з приводу валютного регулювання та валютного контролю, метою яких є забезпечення прав та інтересів фізичних, юридичних осіб і/або держави.

Категорії валютних правовідносин:

- **валюта України** - грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет і в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу, кошти на рахунках, у внесках в банківських та інших кредитно-фінансових установах;
- **іноземна валюта** - іноземні грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу, кошти у грошових одиницях іноземних держав і міжнародних розрахункових (клірингових) одиницях, що перебувають на рахунках або вносяться до банківських та інших кредитно-фінансових установ за межами України;

Категорії валютних правовідносин:

- банківські метали - золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів.
- платіжні документи та інші цінні папери - акції, облігації, купони до них, бони, векселі, боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, ощадні книжки, інші фінансові та банківські документи, що виражені у валюті України та іноземній валюті;

Ознаки валютних правовідносин:

- виникають у процесі введення в обіг, припинення і самого обігу валюти і валютних цінностей;
- регулюються законодавством у сфері обігу валюти і валютних цінностей, а також іншими законодавчими актами інших галузей;
- мають змішаний характер – одночасно публічний і приватно-правовий;
- переважно виникають з приводу обігу валюти і валютних цінностей;
- мають спеціальний правовий режим об'єкта;
- наявне певне коло суб'єктів;
- опосередковуються через валютну політику держави.

Елементи валютних правовідносин:

- **Об'єкт валютних правовідносин** - це валютні цінності, під якими необхідно розуміти предмети, що є засобом платежу в міжнародних розрахунках.
- **Суб'єкти валютних відносин** – уповноважені органи, фізичні та юридичні особи (резиденти, нерезиденти).
- **Зміст валютних правовідносин** - це зафіксовані в нормах права суб'єктивні юридичні права та юридичні обов'язки їх учасників.

2. Класифікація валютних правовідносин.

- Залежно від основних функцій права:
  - на регулятивні та охоронні.
    - Залежно від змісту:
  - матеріальні та процесуальні.
    - Залежно від території виникнення :
  - внутрішні та зовнішні валютні відносини.
    - Залежно від суб'єктного складу:
  - між національним банком та урядом,
  - між національним банком та комерційними банками,
  - між комерційними банками,
  - між банками та клієнтами.
    - Залежно від характеру зв'язків між суб'єктами:
  - вертикальні й горизонтальні.

3. Підстави виникнення валютних правовідносин.

- Підставою виникнення, зміни та припинення валютних правовідносин є юридичні факти.
  - *За ступенем визначеності фактичні склади поділяються :*
- **визначені фактичні склади**, тобто такі фактичні склади, усі елементи яких передбачені в гіпотезах норм валютного права;
- **відносно-визначені фактичні склади**, тобто такі, які не повністю передбачені нормами валютного права.

4. Валюта як об'єкт валютних правовідносин. Класифікація валюти.

- **Валюта України** - грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет і в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу, кошти на рахунках, у внесках у банківських та інших кредитно-фінансових установах на території України.

Класифікація валюти:

- *За належністю до країни:*
  - а) національна валюта;
  - б) іноземна валюта.
- *За ступенем зовнішньої конвертованості:*
  - а) вільноконвертована валюта;
  - б) частково конвертована валюта.
  - в) неконвертована валюта.
- *Залежно від використання валюти як світового резерву:*
  - а) резервна валюта.
  - б) нерезервна валюта, тобто всі інші валюти, які не використовуються для збереження грошових ресурсів.

Класифікація валюти:

- *Залежно від стабільності курсу валют:*
- а) тверда валюта – характеризується стабільним валютним курсом, коливання якого зумовлюється фундаментальними макроекономічними показниками;
- б) м'яка валюта - характеризується нестабільним валютним курсом.
- *Залежно від обсягу використання валюти:*
- а) міжнародна валюта (вільно використовується).
- б) регіональна (валюта, обмежена у використанні).